

وابی سابی ملاحظاتى دیگر

لئونارد کورن
ترجمه سعیده موسوی

وابی سابی - ملاحظاتى دیگر - لئونارد کورن - ترجمه سعیده موسوی

ویرایش محسن قائم مقامی - نسخه پردازى مهران موسوی - لیتوگرافى، چاپ

و صحافى واژه پرداز اندیشه - چاپ سوم ۱۴۰۰ - نشر مشكى

همه حقوق برای ناشر محفوظ است. تکثیر یا تولید همه یا بخشى از کتاب به هر صورت (انتشار الکترونىکى، چاپ،

فتوکپى، تصویر، صوت) بدون اجازه کتبى ناشر ممنوع است.

www.meshkipublication.com

info@meshkipublication.com

  @meshkipublication

 @meshki_pub

فهرست

- ۹ پیشگفتار
- ۱۲ عالم واپی سابی
- ۱۵ واپی سابی چگونه به وجود آمد (قسمت اول)
- ۴۰ واپی سابی چگونه به وجود آمد (قسمت دوم)
- ۵۴ سرشت مادیت واپی سابی
- ۶۱ واقعیت واپی سابی در برابر واقعیت دیجیتال

- ۶۹ یادداشت‌های مؤلف
- ۷۸ یادداشت‌های مترجم
- ۸۰ شرح تصاویر
- ۸۳ نام‌نامه

توضیح: شماره‌های مربوط به یادداشت‌های مترجم به شکل عدد تُک در متن آمده‌اند. شماره‌های مربوط به یادداشت‌های مؤلف در [قلاب] درج شده‌اند.

پیشگفتار

در سال ۱۹۹۴، من اصطلاح «وابی سابی» را در کتابی با عنوان *وابی سابی: برای هنرمندان، شاعران، فیلسوفان و دیزاینرها* معرفی کردم. در آنجا گفتم که «وابی سابی زیبایی چیزهای ناکامل، ناپایدار و ناتمام، زیبایی چیزهای افتاده و فروتن، و زیبایی چیزهای نامتعارف است...» [۱] همچنین گفتم که *وابی سابی* یکی از ذوقیات زیبایی‌شناختی شاخص تمدن ژاپنی بوده است. ملاحظات و اصولی که در این کتاب به عنوان *وابی سابی* معرفی شدند احتمالاً همواره برای کسانی که گرایش زیبایی‌شناسی داشته‌اند محل توجه بوده‌اند، اما شاید تا پیش از این هرگز با چنین زبان پرشور یا در چنین لحظه‌ای از پذیرندگی فرهنگی‌ای بیان نشده بودند. [۲] در نتیجه، بسیاری از افراد واژگان و طرح‌واره‌های مفهومی کتاب را برای توصیف جنبه‌هایی از کار خود مفید یافتند. حتی بعضی برای ساخت چیزهای جدید از آن الهام گرفتند. به مرور زمان، نویسندگان و اندیشمندان دیگری شروع به به‌کارگیری این نظریات و توضیحات در کتاب‌های جدیدی در مورد *وابی سابی* کردند.

در مجموع، من از استقبال گسترده از الگوی *وابی سابی* خوشنود بودم. با این همه، شور و شوق کتاب برای ارائه این مفهوم به شکلی قابل‌درک موجب شد توضیح شرایط و چگونگی

چسبیدن کلمات ژاپنی واپی و سابی به یکدیگر از قلم بیفتند. همین موجب شد بدفهمی‌های متعددی درباره‌ی جایگاه حقیقی واپی سابی در تاریخ ژاپن شکل بگیرد. نگارش مجلد کنونی تا حدودی به منظور رفع این بدفهمی‌ها بوده است. هدف کتاب حاضر این است که دقیقاً نشان بدهد واپی سابی چگونه به وجود آمده و، در این حین، ویژگی‌های آن را بیشتر توضیح بدهد (از جنبه‌ی دیگری، متن کتاب خود «خودآموزی» روش شناختی است مختص کسانی که به دنبال خلق الگوهای زیبایی شناختی تازه‌ای هستند).

دو بخش انتهایی کتاب حاضر به موضوع متفاوتی می‌پردازند: جایگاه واپی سابی در دنیای کنونی. ایده‌هایی که در اینجا مطرح شده‌اند در وهله‌ی نخست هدف‌شان این است که شما خوانندگان را، در مسیر حرکت به سوی آینده، به تأمل در مورد — سرشت — مادیت ترغیب کنند.

کیفیت مادی

- تداعی کننده روند طبیعی
- بی قاعده
- صمیمی
- بی تکلف
- زمینی و بی آرایش
- تیره
- ساده

بنیاد مابعدالطبیعی

- چیزها یا به سمت نیستی در تنزل اند یا از آن به وجود می آیند.

ارزش های معنوی

- حقیقت از مشاهده طبیعت حاصل می شود.
- «عظمت» در جزئیات نامحسوس و نادیده گرفته شده وجود دارد.
- زیبایی می تواند از دل زشتی بیرون بیاید.

حال و هوای درونی

- پذیرش امور اجتناب ناپذیر
- درک نظام کیهانی

اندرزهای اخلاقی

- خلاص شدن از هر آنچه غیر ضروری است.
- تمرکز بر ذات و بی توجهی به سلسله مراتب مواد

وابی سابی را می شود یک نظام زیبایی شناختی «جامع» خواند. جهان بینی یا عالم آن خودارجاع^۲ است. این نظام رویکرد یکپارچه ای نسبت به ماهیت غایی وجود (مابعدالطبیعه)، دانش مقدس (معنویت)، سلامت عاطفی (حال و هوای درونی)، رفتار (اخلاقیات)، و ظاهر و حس چیزها (مادیت) فراهم می آورد. هرچه یک نظام زیبایی شناختی سازمان یافته تر باشد و اجزا یا مؤلفه های آن با وضوح بیشتری تعریف شده باشند، سودمندتر خواهد بود – هرچه ابزارهای مفهومی بیشتر باشند، راه های بیشتری برای ارجاع به اصول بنیادین دارند.

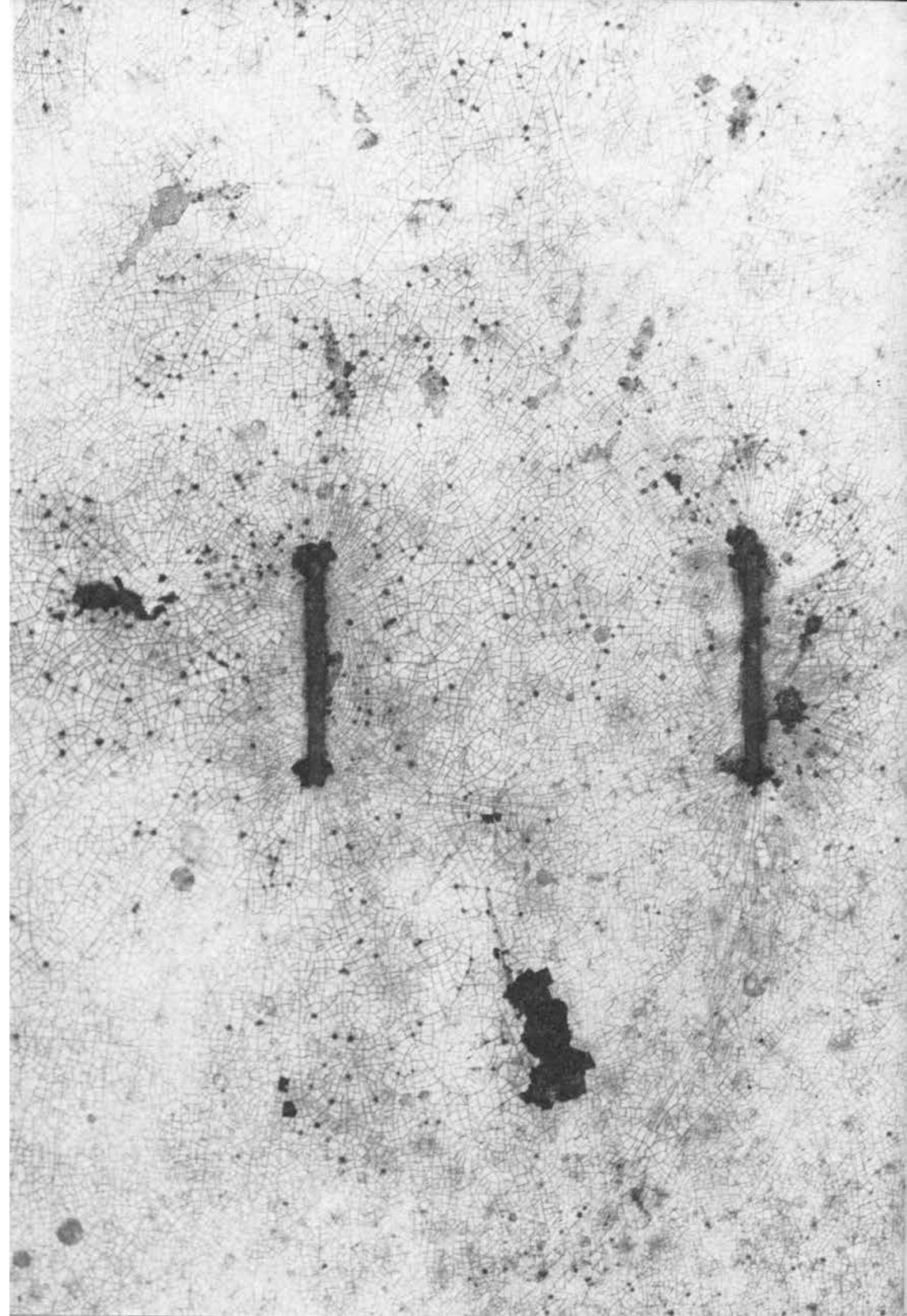
وابی سابی چگونه به وجود آمد (قسمت اول)

علل سردرگمی. اگر در یک فرهنگ لغت ژاپنی به دنبال «وابی سابی» (یا «وابی [فاصله] سابی») بگردید^۲، چه بسا ناامید شوید. در واقع چنین ترکیبی وجود ندارد. [۴] طرفه اینکه اگر از یک ژاپنی تحصیل کرده بپرسید معنای وابی سابی را می‌داند یا خیر، بی‌شک پاسخ مثبت خواهد داد – هرچند احتمالاً بیان مفهوم دقیق آن برایش تقریباً ناممکن باشد.

چه توضیحی برای این مسئله وجود دارد؟

سابی کلمه‌ای است کهن. این کلمه در مان‌یوشو («مجموعه ده هزار برگ»)، قدیمی‌ترین مجموعه موجود از شعر ژاپنی، آمده است. تاریخ تألیف مان‌یوشو به قرن هشتم میلادی برمی‌گردد، زمانی که نخستین بار هویت ملی ژاپنی شروع به شکل گرفتن کرد. در این دوران، الگوی مرجح فرهنگی ژاپن چین بود. سابی، مفهومی که از شعر چینی وام گرفته شده بود، معنایی چون «رهاشده» می‌داد.

در قرن سیزدهم، سابی دیگر به اصطلاح نقادانه و آرمان هنری مهمی در شعر ژاپنی تبدیل شده بود. درک هنری سابی به اکثر هنرهای دیگر ژاپنی همچون ادبیات، نقاشی، تئاتر، دیزاین داخلی و... نیز تعمیم یافت. معنای سابی در این دوره دربرگیرنده «لذت بردن از چیزهای قدیمی، تاریک و محو، و متروک» و

«زیبایی چیزهای پزمرده» بود. درک یا طبع زیبایی‌شناختی سابی مفهوم زیبایی موجود در چیزهای «رنگ و رو رفته»، «ناکامل»، «ناقص»، «مبهم»، «خاموش» و «ناهماهنگ» را هم در بر می‌گرفت [۵] (گفتنی است سابی به معنای «زنگار» هم بود، روند گراییدن آهن اکسیدشده به رنگ قهوه‌ای - سرخ. معنای اخیر از ریشه لغوی دیگری می‌آید. به مرور، زنگار با سایر معانی سابی و در نهایت واپی سابی ربط پیدا کرد).

در اواخر قرن پانزدهم، اصطلاح واپی برای توصیف آداب چای واپی (واپی‌چا)، گونه جدیدی از مراسم چای ژاپنی، پدید آمد که آکنده از حس و حال و کیفیت مادی سابی بود. مراسم چای در ژاپن عموماً با عنوان چآنویو («آب داغ برای چای») یا چادویا سادو («طریقت چای»، با معنای تلویحی مراسم چای به عنوان آدابی معنوی) شناخته می‌شود. چای را در اصل راهبان ذنی که طبق آداب از آن برای بیدار ماندن طی مراقبه استفاده می‌کردند از چین به ژاپن آوردند. از آن پس، چای نوشیدن اعیان و اشراف و جنگجویان به سرگرمی‌های مفرحی چون ضیافت‌های عیش و نوش (همراه یا بدون مشروبات الکلی) و مسابقات تشخیص طعم (نشان‌دهنده خبرگی در چای) افزوده شد. مراسم چای، به عنوان کانون یک فعالیت هنری جدی، را موراتا شوکو

(۱۴۲۳-۱۵۰۲ م)، بنیان‌گذار چای واپی، آغاز کرد. [۶]

واپی هم مثل سابی کلمه‌ای قدیمی است که در مان‌یوشو به کار رفته است. این واژه از یک ریشه لغوی مشتق شده که به معنای «عمیقاً و با افتادگی عذرخواهی کردن» است. در ابتدا، واپی اشارت‌های ضمنی منفی داشت. اما در طی قرون، بر اثر کاربرد آن در متن مراسم چای، واپی معانی تلویحی شاعرانه مثبتی کسب کرد: «رنجور»، «بینوا»، «فقیر»، «متروک»، «ناراحت»، «مهجور» و «درمانده».

تا حدود صد سال بعد، چای واپی بسیار رایج و پرطرفدار بود. در این دوره، معانی واپی اغلب با سابی هم‌پوشانی پیدا می‌کرد. به عبارت دیگر، واپی خیلی اوقات به معنای سابی بود.

ابداع چای واپی. چای واپی زمانی در ژاپن پدید آمد و همه‌گیر شد که دوره نآرامی‌های شدید اجتماعی و سیاسی بود، و عصری از جنگ‌های پی‌درپی. این دوره را با نام سن‌گوکو (۱۴۶۶-۱۵۹۸ م) می‌شناسند و گاهی با عصر تاریک اروپا [قرون وسطی] مقایسه‌اش می‌کنند. شاید بتوان گفت که چای واپی به عنوان نوعی تسکین زیبایی‌شناختی برای واقعیت‌های فاجعه‌آمیز آن روزگار پدید آمد. دارایی‌های بسیاری

برباد رفته و املاک بسیاری نابود شده بود. در میان خیل عظیم چیزهایی که از میان رفته بود، مجموعه‌های ظروف و اسباب گران قیمت چینی‌الاصل مراسم چای هم پیدا می‌شد. اسباب جایگزینی مورد نیاز بود. ظروف جایگزین ناموزون و زمخت ساخت ژاپن به وضوح پیراسته نشده و کم‌مایه‌تر بودند. با این وصف، به سبب در دسترس و مقرون به صرفه بودن، در مراسم چای از آن‌ها استفاده کردند.

مکان خلق چای واپی اتاق چای بود. اتاق‌های چای واپی اندازه‌هایی خودمانی و نسبتاً روستایی داشتند و اغلب در کلبه‌های کوچک مجزایی واقع بودند که با باغ‌هایی احاطه شده بودند. در داخل اتاق چای، فارغ از سختی‌ها و نگرانی‌های دنیای بیرون، ارزش‌های هنری و فلسفی مستقل از رسوم جامعه ریشه گسترانیدند. [۷]

طلایه‌داران سرگذشت هنری واپی استادان چای، ترتیب‌دهندگان و میزبانان خبره ضیافت‌های چای، بودند. در سبک‌های پیشین مراسم چای ژاپنی، چای در محلی جداگانه و خارج از محل ضیافت آماده و سپس در ظرف‌هایی به داخل آورده می‌شد. در سبک واپی، خود استاد چای را آماده و از مهمانان پذیرایی می‌کرد. در نهایت، ضمن گسست از سنت‌های پیشین مراسم چای،

